

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
Αριθ. Ερωτ. η Κω. III 5/1970

Α'.
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Δεκ. 1969 / 18-3-70

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις) ΨΑΚΑ
(παλαιότερον ὄνομα: ΨΑΚΚΑ...), Ἐπαρχίας ΣΟΥΛΙΟΥ,
Νομοῦ Θ. ΕΣΠΡΟΤΙΑΣ
2. Ὄνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΣΟΚΡΑΤΗ..... ἐπάγγελμα ΔΙΑΛΟΓ
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις ΨΑΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον. ἔν (1)
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες:
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον .....

ἡλικία..... γραμματικαὶ γνώσεις.....
..... τόπος καταγωγῆς.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων; Διὰ σπορὰν αἱ Πεδιναὶ Περιοχαὶ
καὶ τὰ ὄρυγέδια διὰ βοσκὴν αἱ πελαγικαὶ καὶ καρπυαὶ.
Ὑπῆρχον αὗται χωρίσται ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα; ἔπ. ἔχον... χωρίσται.
- 2) Εἰς ποίους ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητες· δ) εἰς μονὰς κλπ. ....
Εἰς φυσικὰ πρόσωπα, γαιοκτήμονας καὶ κοινότητας.
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του; ἔν... μετ' εἰ. ν. αἰ., ἐν μετ' εἰ. ὁμοσ. μετ' εἰ. π. αἰ. β. μετ'
ἐν... ἐκείνην... δίδει τὴν ἀντικειμένην αὐτοῦ.

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; .....

ἀσχολοῦνται συγχρόνως εἰς γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; .....

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι ἐργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; .....

οἱ ἀκτῆματες ὡς ἄτομα

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημα-

κάτοροι κλπ.) *ἔμπεροι* Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...
οὐδὲν κοινωνικὴν ἐξουσίαν κατεῖχον

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα) ; *εἰς εἶδος*

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάζαι ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομίσθιον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ; .....

οχι

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐάν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; .....

οχι

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνέυρεσιν ἐργασίας ; .....

ἀνὰ ξενιτεὺν ο

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται ..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πραγματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; .....

οχι

- δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμῖας μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ....

1) με ζωϊκὴν κόπρον 2) με φυτικὴν δίκ.

- 2) Πότε ἐγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; .....

- ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; .....

- 1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;

Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; Μονόφτερο καὶ δίφτερο τὸ μονόφτερο ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς ἀμυγδαλὴν, πικρὰς, τὸ δὲ δίφτερο εἰς ἔλαιον καὶ χωρὶς ἔλαιου καὶ χωρὶς καὶ τὰ καλαμῖα καὶ τὸν εἰσὸν ἀντὶ τῆς αἰσθητικῆς.

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. ....

1..... 4..... 7..... 10.....

2..... 5..... 8.....

3..... 6..... 9.....

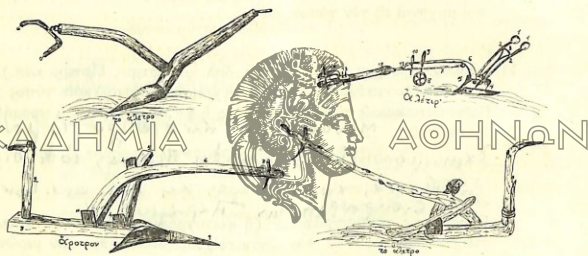

- 2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει); ἀπὸ 5' ἐτίας...

- 3) Μηχανὴ θερισμοῦ ἀπὸ 2' ἐτίας

- 4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν) *Δὴ χρησιμοποιοῦνται*
 5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ *ἀπὸ 15/εὐ. αὐτ.*
 στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκευάζει (ἢ κατασκευάζει) τὸ
 παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον *καθεὶ χ. αὐτ. ρ. γ. κοίτη κ. αὐτ.*
ἀπὸ τῶν ἰδιωτῶν τῶν

- 2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον
 σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκο-
 νιζόμενα ἐνταῦθα ;

- 3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾷ-
 ται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς
 ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφορῶν μερῶν καὶ τῶν
 ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1.	6.	11. ....
2.	7.	12. ....
3.	8.	13. ....
4.	9.	14. ....
5.	10.	15. ....

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Ἐάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμησιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

Διαφορὰν διὰ κάθε εἶδος.

Δὲν χρησιμοποιοῦνται πῶς ὕνι

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; Ἐπὶ μ. κ. ε. s. ...

6) ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου; Ἐκ ξύλου

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).....

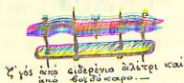
Πριόνι, ἀρίδα, ρινί, ξυλοφάι, ἀρνάρι

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) ; βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ.
ἵππος, ἡμίονος, ὄνος... *ἵπποι, ἡμίονοι, βοεῖς...*

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο
ζῶα ἢ ἓν ; ... *Δύο θήλια κ.*

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα με δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ;
Μὴν διὰ ζευγάρισμα βούων.

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ
ζυγοῦ (ἢ φωτογράφησατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα
μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λούρα, ζεύγες, πιζεύ-
λια κλπ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερως τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν
τόπον σας.

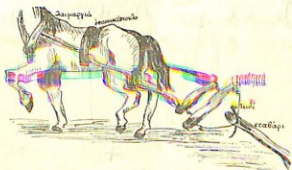
11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου,
ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λούρα, κουλλούρι),
προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε
αὐτόν).

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου ; *Ἀπὸ εἰσαγωγῆς ζώου πάλιν*

Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ;

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
την όποίαν φέρει το ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ
εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

ζ. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποιος ὠργωνε παλαιότερον (ἢ σημερινόν); 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος); 2) γυναῖκα; 3) ὑπηρετῆς. Σημειώσατε ποία ἢ συνθήκη εἰς τὸν τοῖπον σας. *ἰδιοκτήτης, ἡμεῖς ποσὶ καὶ πάλιν, ἢ ἐν πλὴν κμ.*

- β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) .....
- 2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....
- 3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μὲ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).

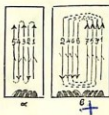
- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένης αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμήν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

.....

.....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

ἢ ἔργονετο καὶ γίνεται Περιφερειακῶς.....

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σπορίες, ντάμιες, σιασιές, μεσδράδες κ.λ.π.) ;

.....

.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά) ; μὲ αὐλακιάν ;

.....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῶται ἄροτρον ;

.....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὕνι: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ.

.....

.....

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. ....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

- 1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλυρυγία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. 1) τὸ δέμα 2) τὸ φάνο πύρον τὸν λίγυρι διβόλισμα. ....

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

1) ὀργωμάτ. 2) διβόλισμα

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιταρι ἢ ἄλλο δημητριακόν. ....

ἔν η δυο

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; 1) ο. κατὰ τὸ φθῶρ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ σπορᾶς.

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκευὴ χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ; .....

Αμυγδ. θάλασσο (τορβᾶς).

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἔλλειψοειδῇ σιδηρᾷ ράβδῳ, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐμ ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; Μ. ε. τριγωνικῆς σχ.

Μ. ε. εἰδυρᾷ ὁλκᾷ τοποθετημένων ἐστὶν τῶν
ἐν τῷ ἄκρῳ τοῦ βουκέντρου.

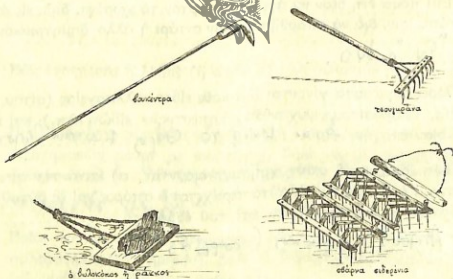
2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργανον ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); Ν. α. α. ο. μ. ε. τῶν εἰδῶν τῶν ἐνοργῶν

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

Μ. ε. τῶν καμῶν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ. ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) .....

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγὰν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι τοῦ ἐκτελοῦν
Γυναῖκες ἢ ἀνῆλικὰ παῖδια 14-16 χρόνων:

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σποράν ὁσπρίων. Πῶς ἐγίνετο ἡ σπορά καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους. Ἐν ὁσπρίων ζυγὰ καὶ ὁσπρίων

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ. ....
Ἐν τῷ πλεον ἄφονα μὴ ἐπιδοχόμενα ἄλλα
κοιλιεφεία.

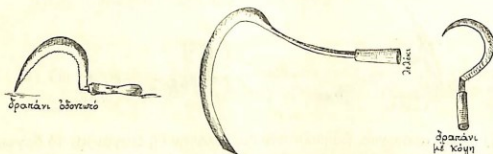
- 9) Πῶς ἐγίνετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ, πρασιῆς, (βραγιῆς) καὶ ἄλλως. Ἐξ ἐξερπύοντο εἰς φυλάκια κατὰ εἴδη,

Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερίσμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) .....
Μὲ δρεπάνι ὀδοντωτό.

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφορῶν εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ.....ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). Μὲ κόσσες

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἤτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν). ὀδοντωτή

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) Ἀγορεύει .....

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μετὰ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) ἐν τῇ χειρὶ τῶν ρεβιθίων, φακῶν, βασιλίων κ.λ.π. .....

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μετὰ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. εἰς 3 πόδες 45 εκατ. .....

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσι) εἰς τὸ χωράφι μαζί μετὰ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). ἔσχαρμα, βρόχια, κ.λ.π. .....

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦ τὰ δράγματα (δραξίς, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰι ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; οὐ .....

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχύων εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) ἕκαστη χεὶρ χωριστὰ ὅπου συμπληρωθῇ .....

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. .... κ. χερ. γ., χερ. βρα. .....

γ. Οἱ θερισταί.

- 1) Ποῖοι θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλων τόπων καὶ ποιοῦν ; .....

Θερίζων ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐπὶ οἶκοι. .....

- 2) Πῶς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή· εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ τῆς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνομαστολογίαν) .....

Μετὰ φαγητοῦ καὶ αἰς χρῆμα καὶ εἰς
εἶδος ἀναγόμενον εἰς οὐκ ἀνία καὶ κυρία
ξεκοπή. .....

- 3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπῳσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; .....

Ο. χ. ι. .....

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; .....

.....^η Ο.Χ.Ι., ...

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. ....

Μ.Ι.Δ. Κόρη ἀπὸ τῆς Γριβενῆς, ἐν ὅτῳ καλύβει.

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένουν ἀθέριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μετὰ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάβαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπουν ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

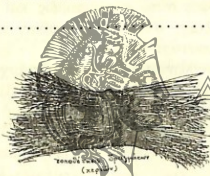
- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυν εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήραναι καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Μετὰ τὴν Π.Υ.Α.Σ. τοῦ θερισματοῦ.....

- 2) Πῶς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν. ....

Ὅλοι ἐδένοντο μετὰ τῶν ἰδίων φορέων. Διὰ
βούρλαν γὰρ σταφύλιας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; .....

Ἐτοποθετοῦντο κυκλικῶς. μετὰ σταχία
ἡλικίας συνήκοντο εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἀγροῦ.

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ἡ σπορά, ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς. *Ἀρχίζου ἀπὸ τῶν
φύλων σου καὶ ἐπικρίνου τὰ γένη.*

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισιμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἄρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν.

*Ἡ ἐξαγωγή γίνεται μὲ σκαπάνη κοπή ἢ
τσίανον.*

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν
χειμῶνα μὲ ξηρά χόρτα (π.χ. σανόν, πριφύλλι, βίκον); Ἐάν
ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.

*Ἐκοβέτο ὡς βοσκήματα τῆς ξήρανσος αὐτῶν ἀπὸ
τοῦ ξηροῦ μὴ ἀλλὰ καὶ σῦρμα, μὲ ἐνὰ καὶ
ἢ ἀσβεστὴν λακωνία καὶ ἐβλάστετο εἰς ἀπο-
θήκην αὐτῆς εἰς κτηνὰ.*

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
σαν κ.ἄ.). *Κατὰ τὴν αὐτὴν μετὰ τὴν κόσσαν.*

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) Π.χ. διάμο ἡ οὐκ ἀνέβη, λίαν σπῆμα
 το ὁρεσμὸν παρὸν ἡ γίνετα αὐ καὶ οὐκ...

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλωνισμόν. Συνκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. ....

Μεταφέρω... εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλὴν...

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλωνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως;

Θεμωνιά, κυκλικῶς...

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; ....

Ὑπῆρχεν... ὄχι...

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; ....

Συνήθως ἔξω τοῦ χωρίου πλησίον τῶν ἀφῶν...

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. με ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

καὶ ἄλλα ζῶντων εἰς μίαν, ἄλλὰ θνήσκον
ἐκείνου καὶ ἀπὸ ἄλλων περὶ χρόνον .....

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; .....

Ποτὴ ἀρχὴν-ἀρχῶν.

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (με δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (με δάπεδον
ἐστρωμένον με πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) .....

Μονοὺ χωματῶν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ
ἀλωνισμοῦ (π.χ. τοῦ χωματάλωνου)· καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρου τοιχώματος, ὅπου υπάρ-
χει, με πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων) .....

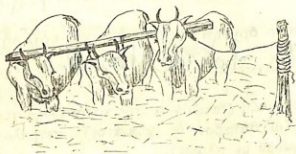
Καθαρισμὸς, ἰσοπέδωσις κ.τ.λ.

- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐνάρξις τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; .....

Ὅχι.

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλω-

νισμόν; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ, οἷονδήποτε ἄλλον.
Κυκλιβῶς περὶ τὸν στυλόν (στρίβον).

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦ-
 ῆσεως ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

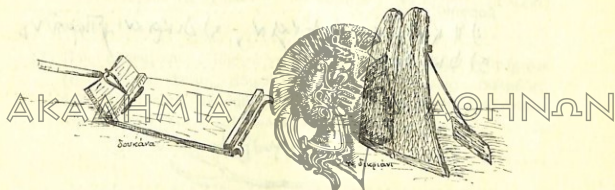
- α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
 σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
 Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθεῶς εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλω-
 νιστοῦ ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγερὸς,
 στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶν-
 ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
 ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
 κῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ σταχῦα.....

Διὰ τῆς καταπατήσεως τῶν σταχύων.

- β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
 ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
 στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειές,
 αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζώων. Εἰς ἄλλους τόπους
 εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
 μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
 μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειές περὶ τὸν
 λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
 ἀκόμη) ἀλωνισμός κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὺς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχυῶν διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνια, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἀλωνιστικὸν μηχανήμα ; Μήπως π.χ. ἡ κριθή καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἦλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχυῶν τούτων ; .....

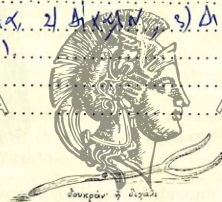
- 8) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἄλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ; .....

Ἀρχίζει περίπου ἀπὸ τῆς 10^{ης} πρωινῆς.

- 12) Ποία ἄλλα ἄλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινας τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὅποιον, καλούμενον διχάλι, δικοῦλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

1) 4 κατὰλα, 2) διχάλι, 3) δι κριάνι, 4) τιμρόνι,
5) φ. κ. λ. ρ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἄλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἄλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὅποιον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὰ ἄλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκό-
πους στάχους ; ..... ν. α. λ. κ. α. ο. β. μ. τὸν περὶ τοῦ

ἔξω τοῦ κύκλου.

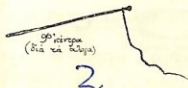
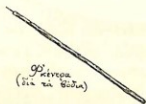
- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἄλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι' ἀλλαχοῦ φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα). .....

2.

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν .....

2-3 φορές.

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουν : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με' ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοί ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλῖα : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωνισαῖοι καὶ ἀγωνιάτες), οἱ ὁποῖοι εἶχον βόδια ἢ αἰετα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν

οἱ ἴδιοι οἱ γεωργοί.

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με' ζῶα καὶ με' ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυν· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με' χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με' ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

ἔπαιξε καὶ σπᾶρκε τὸ κοπάνισμα προκειμένου διὰ μικρὰς ποσότητας.

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πάχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του·

ἑμεῖς κοπάνι. καὶ παρτις ὡς συνήθως ἐκ ξύλου πεύκου.

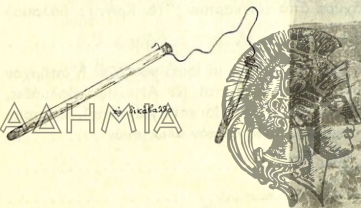
- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν;
Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρήσις τοῦ κοπάνου;
(π.χ. φακῆς, ρεβιθῶν κλπ.)... *ἐν τῶν αὐτῶν κυρίως διὰ
δικκαίων, φακῶν, ρεβιθῶν, φασόκ κ.λ.π.*

κόπανος στρογγύλος

ξύλο καμυλωτό διὰ τὸ κοπάνερα
μικροῦ ἐμποδ. δημητριακῶν...

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά;
Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
παραγωγῶν; ... *ἐν τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας.*

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι
στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν;
Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦ σταχύος, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) ...!.....
 ἐν τῷ ἐστὶ μ. Μὲν χωρισμοῦ τοῦ σταχύος
 ἵνα τὰ καλὰ κρυψοποιήσῃς τὸ σκελετὸν
 καμυβίων.

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναί, ποῖα ;
 Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; .....
 οὐκ εἰδικά.

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, ἀνεταίρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) .....
 ἔκρηξεν τὸ πρῶτον τὸν ἀλωνιστὴν.

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ .....
 Σωρεῖται μὲ τὸ φκιζέι.

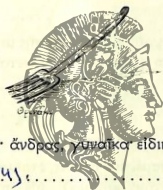
Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
 Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο.....

Δικριάν. τὸ κατωτέρω

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

ὁ Γιδιοκτετής

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἷς τινὰς τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἁλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἁλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾶται τὸ ἁλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα και καρπολόνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο .....

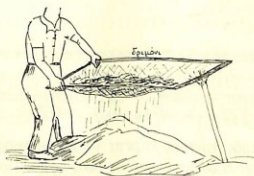
- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχυῶν (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; .....

φυσικὰ νελ

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ύλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρῶθρου· ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων μὲ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

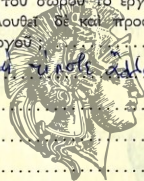
(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) .....

Νόμι. Πνεῦμα κοσκινισμ.

- 7) Ὄταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπτηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ; .....

Πνεῦμα σωρὸς καὶ ὑποκρίματα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

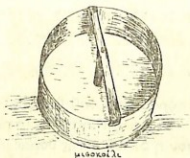

ΑΘΗΝΩΝ

- 8) Ἀλλὰ ἐξ ἑμὰ προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. ....

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἐπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εἰς ὀκάδας, εἰς κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἱχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἁλώνι ;

α) τὸ παπαδιάτικο,

β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,

γ) τὸ γυφτιάτικο,

δ) τὸ ἀλώνιατικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἱχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) .....

Παπαδιάτικο ἀγροφυλακιάτικο.

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) .....

ἐντὸς τῆς οἰκίας εἰς τὰ ἀμφοῖα.

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἄχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἁλώνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; *Εἰς ἀποδικὴν, εἰς ἰσχυρὰ...*
ἐπὶν ἀντὶ τῆς ἐκείνης κατ' ἕνα τὸν κορμὸν ἰσχυρὰ
δυνάμειν.

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
 θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυν ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ;...

ΜΕΤΕ Τὸ ἀλώνισμα

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
 σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύων,
 τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς τοῦ φυλάσσεται.
 πρὸς ποῖον σκοποῦ καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ...

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
 τόπον σας ἀναμμα φωτιάς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
 γέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
 τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Ἀποκριές.

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ;
Εἰς δύο ἀποκριὰς τὰς Πέμπ. καὶ τὴν ἀποφύει.
εἰς τὴν Πέμπτην τὰς Χερσιού.

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιά αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

β'. 1) Ποιοὶ ἀνάπτουν τὴν πυρὰν· παιδιὰ, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ;...

ἔφηβοι κυρίως.

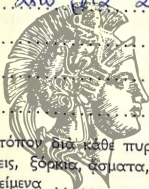
2) Ποῖος ἢ ποιοὶ συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυρὰν
Τὰ κλέπτουν ; "Αν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος ; ... φουδοῖ καὶ ἀσπερ.

ἐκ τῆς περὶ κυρίως περὶ τῶν κειμένων.

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

ὁφείλει σκαθῶν τὸν αἶμα τῆς αἰτίας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυρὰν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξόρκια, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα .....

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυρὰν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

Πῶς αὐτοὶ ἐφαρμόζονται ἐν τῇ πυρᾷ καὶ κερῶν.
Περὶ αὐτῶν, διὰ τὸν αἶμα τῆς αἰτίας.
ἴσται.

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λου-
λουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαχιᾶς κλπ.) ....

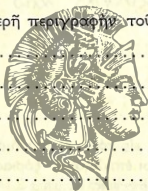
ΜΟΝ ΣΥΛΛ.

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα
τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) .....

ὄχι

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ